

Kersnacht 2006, Margarethakerk Norg

Gemeente van Christus,

Lieve mensen,

Het is weer kerst. Sommigen hebben er naar uitgezien, anderen hebben er heel erg tegenop gezien. Kerst is een tijd met een enorme lading, kerst is een tijd die mensen diep kan raken. Met kerst zitten de kerken nog altijd vol. Kerst maakt mooie dingen los in mensen. Een paar willekeurige voorbeelden:

Kerst 1914 – Midden in die gruwelijke 1^e wereldoorlog met haar loopgraven gaan er witte vlaggen omhoog met kerst. Duitsers, Fransen, Engelsen, die elkaar wekenlang hadden beschoten, ze zochten elkaar op en vierden kerst met elkaar. Onbegrijpelijk, onvoorstelbaar, maar wel waar. En ook na 1914 werden er steeds weer kerstbestanden gesloten. Hoe vreemd en bizar ook – een pauze in de oorlog, alsof er even een andere wereld in onze rauwe werkelijk binnenkomt, die even ruimte schept voor dat wat er daarvoor (en ook daarna) niet is: liefde, warmte, begrip, saamhorigheid. Dat doet kerst!

Kerst 1984 – Heel ander voorbeeld. Beelden van de afschuwelijke honger in Ethiopië gaan de hele wereld over. Muzikanten uit Amerika en muzikanten uit Europa maken samen liedjes om geld in te zamelen. Wie kent ze niet: 'We are the world' en 'Do they know it's Christmas'. De dertigers en veertigers onder ons krijgen er nog kippenvel van. En miljoenen dollars werden verzameld. Even vergat iedereen zijn eigen belang en zijn eigen jacht naar succes en rijkdom en gaf gul. En ook dit kreeg navolging – bijna elk jaar zoeken bekende artiesten elkaar op en maken belangeloos een mooi nummer, waarvan de opbrengst gaat naar goede doelen.

Kerst 2004 – nog maar twee jaar geleden. Op tweede kerstdag werden we allemaal ruw opgeschrikt door de berichten van een tsunami in Zuidoost Azië van ongekende omvang. Wie wist tot dan toe wat dat was? Maar sindsdien weet iedereen wat dat woord betekent. En onmiddellijk kwamen de hulpacties op gang. Geen televisieactie heeft in Nederland

ooit zoveel geld opgebracht als deze – het exacte bedrag weet ik niet meer, maar het wat ruim meer dan 100 miljoen.

Kers 2006 – 'Serious Request' 2006 (om het hier maar bij te laten) Voor de derde keer op rij laten 3 populaire dj's van de popzender 3TM zich zes dagen lang opsluiten in een glazen huis op De Neude in Utrecht. Ze eten al die dagen niets en maken 24 uur per dag non-stop radio. En dat allemaal om geld in te zamelen voor de hulp aan de slachtoffers van landmijnen door het Rode Kruis. Mensen vragen liedjes aan voor geld, bedrijven gaan met de pet rond op kerstborrels en brengen het geld in een grote envelop, kinderen verkopen oliebollen, artiesten zingen op pleinen, mensen lopen sponsortochten... allemaal voor het goede doel. Zelfs minister-president Balkenende zegt 1 miljoen euro toe als de actie minimaal dat bedrag zelf binnenhaalt... En terecht, wat mij betreft, want ik heb groot respect voor deze actie.

En zo zien we dat kerst steeds weer het beste in mensen naar boven laat komen. Hoe kan dat? Wat is dat? Wat raakt mensen zo in het kerstverhaal? Het is toch bijzonder dat zo'n oud verhaal en zo'n vreemd verhaal over een klein kind in een stal, zoveel teweeg kan brengen?

Trouwens, de keerzijde is er ook: na kerst ging de oorlog in 1914 verder en na elk kerstbestand barst het wapengekletter weer los. Na kerst 1984 bleef er honger in de wereld en bleven popidolen zich verrijken met glamour and glitter. Na kerst 2004 bleven er mensen sterven door de gevolgen van overstroming, ontbossing, aardbevingen. En ook na deze kerst zullen er landmijnen ontploffen onder spelende kinderen en ook na vandaag zullen 3FM-dj's goedbetaald en weldoorvoed de ether volpraten met goedkoop gebabbel en hippe liedjes. Wat haalt het allemaal uit? Is kerst elk jaar even een korte droom? Staat kerst buiten onze werkelijkheid?

Je zou het haast gaan denken. En weet u wat het is: ook het kerstverhaal zelf vertelt dat het niet past in deze wereld, dan het haaks staat op onze huidige orde. We lezen het ook dit jaar weer, hè: 'Er was voor hen geen plaats...' Voor Josef en Maria was geen plaats, voor het kleine kindje Jezus, was geen plaats. Waarom dan toch? We zouden toch allemaal

willen dat kerstfeest eeuwig duurde. We zouden toch maar wat graag willen dat mensen elkaar altijd zo steunden en hielpen, we zouden toch dolgraag *definitief* de loopgraven, de tsunami's en de landmijnen de wereld uit willen hebben? Hoezo geen plaats? Waarom dan toch niet?

Misschien komen we het antwoord wel een beetje op het spoor als we de lofzang van Maria lezen (Froukje heeft het voorgelezen en we hebben het samen gezongen). Pak je liturgie er maar eens bij en lees Gezang 66 nog eens (dat is de berijmde versie). Ik geef toe, het is wat ouderwets taalgebruik, maar de boodschap ik klip en klaar. Lees maar eens couplet 4 met mij mee:

'Des Heren kracht is groot
zijn arm verstrooit, verstoot
die hoog zijn in hun ogen.
Hun tronen zijn niet meer
maar gunstrijk wil de Heer
eenvoudigen verhogen.'

Kijk dat is een mooie boodschap voor mensen die onder de plak zitten bij de machtigen. Voor de zwakken, de eenvoudigen, de mensen die het niet redden en zich gemangeld voelen tussen de regels van een onmenselijk regime... De macht van de machtigen, de tronen van de invloedrijken... ze zijn niet meer. Einde van de onderdrukking, einde van de ellende!

Maar voor die mensen op die tronen zelf is dat natuurlijk helemaal geen blijde boodschap. Hun wordt hier de wacht aangezegd: denk d'r om, jullie trekken aan het kortste eindje! Dat is niet prettig om te horen. En dat geldt natuurlijk ook voor de rijken van vers 5 (lees maar weer mee):

'De Heer vervult met goed
uit 's Hemels overvloed
der hongerigen monden.
Hij ziet geen rijken aan,
maar heeft met al hun waan
hen ledig weggeschonken'

Ik bedoel maar: je zult maar rijk zijn en de schaapjes op het droge hebben en dan deze boodschap horen. God ziet je niet staan met al je rijkdom en dure huizen, maar hij stuurt je met lege handen weg. Kijk als je arm bent, wil je dat wel horen, maar als je rijk bent... *hmm!*

En dit zingt Maria, omdat zij heel goed begrijpt dat dit de boodschap gaat zijn van haar zoon. Nu al, nu hij nog niet eens geboren is, is dat al de boodschap. Want de eenvoudige en arme Maria mag hem dragen als moeder. Nu al, in de kerstnacht, als de redder van de wereld wordt geboren in een armoedige stal – het zou een aanfluiting moeten zijn! Maar het is *geen aanfluiting*: het is *een boodschap*. God ziet mensen in hun eenvoud, in hun armoede, in hun beperktheid.

Sterker nog: daar is God in het kerstverhaal. Niet bij de machtige keizer die zijn rijk laat tellen, niet bij de voorname mannen van de synagoge met al hun kennis en mooie gewaden, zelfs niet in de hotels en de herbergen voor Jan Modaal in het drukke Bethlehem. Nee, de enige plek waar God is in het kerstverhaal is bij die twee uitgeputte mensen in een vieze tochtige stal. En bij een stelletje ruwe herders met hun stomme schapen.

Dan is de kerstboodschap dus niet zo onschuldig meer. Want om je daar bij te voegen, daar in die tochtige stal door je knieën te gaan is bijna net zoiets als een arm leggen om de schouders van een stinkende zwerver, een onderdak bieden aan de uitgeprocedeerde asielzoeker, je kerstpakket delen met een arm gezin in de gemeente.

Dus! Als we nog eens die vraag stellen: waarom is het niet altijd kerst? waarom gaan mensen niet altijd zo met elkaar om? waarom verandert er nooit iets in deze wereld? – dan is dat toch echt een vraag aan onszelf! Waarom leven wij niet zo? Waarom delen wij niet altijd van onze rijkdom? Waarom reiken wij elkaar niet altijd de hand?

En het eerlijke antwoord is: omdat dat pijn doet. Het kost je wat. Kerst snijdt in ons eigen vlees, Kerst tast onze rijkdom, onze macht, onze rust aan. *Daarom* is het niet altijd kerst.

En dus? Dus is het goed dat het weer kerst wordt. Dus is het goed dat weer dat verhaal wordt verteld, dat schokkende verhaal, dat blijde verhaal. Dus is het goed dat er weer acties zijn, en goede doelen. Dus is het goed dat we er weer aan herinnerd worden dat het *anders* kan – als wij anders kiezen, als wij anders leven. En daarom mogen we al dat goeds dat er met kerst gebeurt koesteren en vieren. Niet cynisch worden en zeggen: het verandert nooit, het heeft geen zin. *Het heeft wel zin*. Elke kerst is weer de herinnering en de oproep om het met deze God te wagen, om zo te gaan leven! Om van kerst een nieuw begin te maken, op weg naar een nieuwe aarde!

Ik wens u allemaal een gezegend kerstfeest!

Amen